

Berbak Antolatzen

Organizando las palabras

Organiser les mots

Organising words

DEL OLMO, Karlos
Itzultzailea eta idazlea

Noiz jaso: 2013-04-30

Noiz onartua: 2013-07-09

Euskera. 2012, 57, 3. 523-537. Bilbo
ISSN 0210-1564

Hona hemen *Hitz-ordena. Erabilera estrategikoa* liburua aurkezteko antolatu ekitaldiko mahai-ingururako prestatutako gogoeten funtsa. Berbak antolatze modua aztertzean kontuan izan beharreko kontzeptu bikote batzuk aurkezten ditu: aukera eta beharkizuna, sintaxiaren malgutasuna eta eduki semantikoaren zurruntasuna, konbentzioa eta komunikagarritasuna, estilistikaren dinamikotasuna eta eboluziozko izatea. Itzulpen teoria gaia aztertzeko ontsu gertatzen dela adierazi gura du egileak.

Hitz-gakoak: sintaxia, estilistika, itzulpengintza, komunikazioa, Aitagurea.

Presenta unos conceptos duales que han de ser muy tenidos en cuenta a la hora de organizar las palabras: oportunidad y obligación, flexibilidad de la sintaxis y rigidez del contenido semántico, convención y comunicabilidad, dinamismo estilístico y evolución. El autor considera que los estudios de traducción pueden ser útiles a la hora de analizar el uso estratégico del orden de las palabras.

Palabras clave: sintaxis, estilística, traducción, comunicación, Padre Nuestro.

Il présente des concepts duels dont il faut surtout tenir compte dans l'organisation des mots : opportunité et obligation, flexibilité de la syntaxe et rigidité du contenu sémantique, convention et communicabilité, dynamisme stylistique et évolution. L'auteur considère que les études de traduction peuvent être utiles à l'heure d'analyser l'emploi stratégique de l'ordre des mots.

Mots-clés : syntaxe, stylistique, traduction, communication, Notre Père.

Some paired concepts which must be borne in mind when analysing word organisation are presented: option and obligation, syntactical flexibility and semantic content rigidity, convention and comprehensibility, stylistic dynamics and being evolutionary. The author considers that translation theory is helpful in studying this topic.

Keywords: syntax, stylistics, translation, communication, Lord's Prayer.

«Esaldi guztiak esanguratsuak dira, baina ez izatez, baizik eta, esan dugun legez, konbentzio hutsez»: horrela zioen Aristotelesek *De interpretatione* lan ospetsuan, eta XXI. mendean ia hogeita lau gizaldi atzera egitea ez da apeta hutsa, beharra baizik; azken buruan, filosofoak garai hartan jada jarrita utzi zuelako gaur egun kezka sorburu darabilgun auzia argitzeko harroina. Eta zein da zimendu hori? Konbentzioarena, hain zuzen ere, alegia, solaskideen artean edo idazlearen eta irakurlearen artean eratzen den ulermen sistema dinamikoa. Dinamikoa, hain suertez, etengabe aldatzen delako, bizirik egotean, bizidunenaren antzeko jokamoldea duelako. Hitzunon tresnak direnez gero, konbentzioak ere, zertan esanik ez, aldakor eta dinamiko dira, eta aldakortasun hori garrantzizkoa da hitzak esaldietan antolatzeko manera langaitzat erabiltzean, urtea joan urtea etorri, hitzunak, kulturak eta gizarteak aldatzen direlako eta, haiekin batera –eta ezinbestean–, hizkuntzako konbentzioak. Beraz, hizkuntza baten barruko hitzen ordena aldatuz doala onartu beharra izan beharko dugu, bai hizkuntza une jakin batean aztertze-ko orduan, bai, mintzagai dugun liburuak legez, estrategiak proposatzean; arrakasta izango badugu, aldi baterako baino ez direla onartu besterik ez dugu izango eta.

Hitzun edo idazle batek zer edo zer aditzera eman gura duenean, honela formula genezake egoera: «Urlia ahalegindu da *zer* jakin bat Berendiaren-gana igorrita, eraginen bat lortzen, hartzailleak, Berendiak, ahalegin hori errekonozitzearen bidez». Ekintza horretan, semantikaren eremura hurbilduko gara gura eta gura ez: hitzen hurrenkera, enfasia, intonazioa (ahozkoan, jakina), etenak (ahozkoan) edo puntuazioa, aditzaren modua, hiztegi aukerak... Intentzioaren (asmoaren) eta konbentzioaren arteko harreman dinamikoaz dihardugu, ostera ere.

Eta konbentzioarena hobeto azalduko badugu, bi giltzarri kontzeptu izan beharko ditugu kontuan gaiari oratzeko orduan: beharkizuna eta aukerakizuna. Zer dugu beharkizuna? Unean uneko hizkuntz sistemak (ezaugarri multzo bizi eta aldakorra den aldetik) premiatzen duena; alegia, sistematik at dagoen guztia debeku duena, berbeta sistema konbentziosko horri ez dago kiolako, ezinbestean modu jakin batean –eta horretan soilik– adierazi beharrekoa, hiztuna edo idazlearen guraria gorabehera, komunikazio eraginkorra gertatuko bada (jakina, arau horiek ez betetzeak ez du zertan ko-

munikazioa galarazi, komunikazioaren bi alderdiek araua hausten duten elementuak ulertzen badituzte, baina osagai horiek hizkuntza horretakoak ez direlako kontzientzia izango dute). Gainerako guztia «aukera» edo aukerakizun genuke, hiztun edo idazle bakoitzak unean-unean hauta dezakeena egoera pragmatikoaren arabera, komunikazio eraginkorra (asmo poetikoa edo sortzailea goiti-beheiti) eratzea helburu duela.

Arestiko horretan genuke, hain suertez, beste gogoetagai garrantzitsu bat: komunikazio eraginkorra edo arrakastatsua. Hiztunen artean komunikagarritasun eta arrakasta maila ezberdinak gertatzen dira, ezinbestean (irudika dezakegu 0tik 10era bitarteko lerro baten antzera, non bi muturren artean arrakasta maila ia infinituak gerta daitezkeen. 10ekoa erabateko ulermena litzateke, eta komunikazio egoera oso estandarizatu eta konkretuei lotuta egon ohi da. 0 gradua ulertu ezinari dagokio, eta mota askotako eragileen mendean dago. Bi egoeretan, eragile batzuk igorleari dagozkio, eta beste batzuk hartzaileari, nor bere adierazpen eta ulermen estrategia eta gaitasunen jabe denez gero). Psikolinguistikaz gaur egun dakigunaren arabera, komunikatzaileak –ahoz zein idatziz– ez du modurik segurantziaz jakiteko hartzaileak benetan zer ulertu duen. Beraz, gehienik ere, komunikazio arrakastatsuaren mailez hitz egin beharrean geundeki: igorle batek «urdin» dioenean ezin jakin dezake hartzaileak irudikatuko ote duen berak buruan darabilen kolore hura. Beste honenbeste esan dezakegu esaldi kate batean «nahiz eta» adieraztean gertatzen denaren inguruan: indar maila berekoa da «nahiz eta» hartzailearentzat eta igorlearentzat, ala semaforo moduko bat dugu, hartzaileari interpretatu beharreko seinale halako bat igortzen diona? Beraz, komunikazio arrakastatsuaren mailez hitz egin behar genuke estrategiei heltzeko orduan.

Horrekin zerikusia duen beste kontzeptu bikote bat ere aipatu beharrekoak dira: elementu markatua vs. elementu neutroa. Aztergai darabilgun auziari, eleak kateetan eratzeari, dagokionez, noraezekoa da gogoan izatea une eta leku jakin bakoitzean igorlearen eta hartzailearen artean antolatzen den komunikazio egoeran, hitzak josteko modu batzuk neutroak izango direla, markarik gabeak; beste batzuk, ordea, markatuak izango dira, koloredunak. Elementu mota biak sistemakoak dira bete-betean eta ez dute ezelako araurik hausten, baina elementu markatuek dituzten tasun berezien ondorioz adie-

razpen indar ohiz kanpokoa sortzen dute. Deklinabideari dagokionez, esaterako, «etxearen paperak» eta «etxeko paperak» bikotea aztergai hartuz gero, bizidunei dagokien tasuna duen bikotea markatua genuke komunikazio sistema arruntean (jabetasuna bizidunei dagokielako). Beste hainbeste gertatzen da SOA antolamenduarekin ohituta dagoen hartzaileak SAO hurrenkeran datorren esaldi bat entzun edo irakurtzean (baita alderantziz ere): seinale berezi bat jasoko du, eta sistema arruntzat duenaren arabera interpretatu edo horretara «itzuli» beharrean izango da. Adibide bikote batek balio dezake hori argiago ikusteko: solaskideak edo idazleak esaldia «ordea» hasieran erabilia eratzten badu, «ordea» aurkaritzako lokailua esaldian bigarren kokalekuan topatzen ohituta dagoen hiztunak markatutzat joko du. Edo elementu errazago batekin gertatzen dena: «bi» zenbatzailea izenaren ostean ez darabilenarentzat, ordena markatua litzateke «esaldi bi» aditza edo irakurtza. Zertan esanik ez, sisteman «ari izan» ez duen euskalki bateko solasturiak, gura eta gura ez, markatutzat joko du parafrasi horren bitartez eraturako ele katea. Hortaz, dena delako estrategia erabiltzeaz jardutean, soziolinguistikan bezala, idiolektoak izan behar ditugu kontuan, hau da, dena delako berbaldia jaso behar duenaren sistema. Bestela esanda, Hizkuntza Atlasak mintzamoldeen gainean emandako informazioa abiaburu hartuta, estilistika ere ikertzen hasi beharko dugu maiztasunen arabera, Euskal Herri osoan zein hurrenkera diren arruntak eta zein berezi oinarri zientifikoz argituko badugu, bestela bakoitzak bere iritziaren arabera «txokokeriatzat» joko duelako hiztun askorentzat eta askorentzat guztiz egunerokoa eta ez-markatua dena (arrotza beti inorena, bestearena).

Jakina, estilistika berbabidera ekarrita, ez dugu ahaztu behar gaur egun euskal corpusetan eta eredugarri kalifikatutako bildumaren batean jasotako adibide asko eta asko, azken buruan, argialetxeetako eta hedabideetako zuzentzaileen aukerak edota eredugarri zer den erabakitzeko ahalmena dutenen apetak direla. Bestela esanda, lagin horiek ez dute jasotzen XXI. mendeko une jakin honetan euskara osoa zer eta zertan den. Hortaz, oso kontuz erabili beharreko materialak dira, errealitatearen zati baten berri baizik ematen ez dutenez gero.

Honaino helduta, itzulpen ikerketan ezagun-ezagunak diren zenbait kontzeptu ekarri behar ditugu lerrootara, horrek *Hitz-ordena. Erabilera estrate-*

gikoa lanak jorratzen duen gaia beste argi batez ikusten lagunduko digulako. Lehena ondoko hau da: hiztegia zurruna da, berba baten esangura ezin delako behartu hiztunaren edo idazlearen nahierara. Sintaxia, ordea, malgua dugu, mezu bat emateko hainbat era eskaintzen dizkigulako, ugari eskaini ere. Beste moduz: igorleak, hiztegiaren aukera zurrunagoak gaudituta, oso tresna ahaltsua du komunikatu nahi duena antolatzeko, berbak hurrenez hurren josteko aukera ia mugagabeak direnez gero (markatuak zein ga-beak). Bestalde, ez dugu ahaztu behar berbaldirik edo testurik teknikoenean ere, terminoak (erabilera arruntetik bereizten den erabileradun berbak) osotasunaren %5 eta %10 bitartean besterik ez direla, gainerakoa fraseologia hutsa da, hau da, estiloa. Eta estilo aukerak mugagabeak izan daitezke. Ez da kasualitatea hemen «itzulpena» aipatzea, estrategiez dihardugula, «arazoak» pentsamendua idatziz jartzerakoan sortu ohi direla argi samar ikusi eta halaxe onartzen dugulako denok, hau da, ahozkoa edo pentsamendua «paperera» itzultzen dugunean. Premisa moduan onartzen badugu idatzia ahozkoaren edo pentsamenduaren «itzulpena» dela, igarri-igarria da itzulpengintzan ezagun diren teknikak eta estrategiak oso lagungarri gertatuko direla azterlanak sakondu eta strategi proposamenak egiteko sasoian.

Beste kontzeptu garrantziko bat dugu giza komunikazioaren unibertsalena. Hipotesi moduan pentsa dezakegu laguntza (SOS) eskatzen duten pertsona guztiek antzeko mekanismo psikolinguistikoek bultzatuta antolatuko dituztela berbak munduan barrena, komunikazio eraginkorra lortu ezean, porrot eginez gero, heriotza letorkiekeelako laguntza deia modu ez-komunikatiboan igorritz gero. Beraz, komunikaziorako eragile edo eragingarri ez diren hurrenkerak hizkuntzetatik berez desagertuz joango dira (batez ere ahozkotik, idatzizkoan komunikazioa lortzea beti ez delako lege nagusia, bestelako helburu batzuk ere izaten direlako, esate baterako, estetikoak). Aipatu unibertsal horiek euskarari ere ez zaizkio arrotz, eta linguistikak onartzen duenaren arabera, hiru motatakoak izan daitezke: substantiboak (kategoria mailakoak), formalak (hizkuntz arauekin erlazionatuak, aldez edo moldez, gure alorrekoak) eta inplikaziozkoak (hizkuntzaren ezaugarrien artean gertatzen direnak).

Guztiarekin ere, solasturien arteko harremana (edo idazlearen eta hartzaileen artekoa) dialektikoa da, negoziazioan oinarritua eta beharkizuna-

ren eta aukeraren arteko orekan fundatua, besteak beste. Ondorioz, arauen (beharkizunen) inguruko debatea desdramatizatu eta beste alor batera eramane beharrean gaude; auzia, azken buruan, unean uneko komunikazio helbururako egokien gertatzen den berba antolaera aukeratzean datzalako. Eta horretan lagungarri gerta daitezke oso *Hitz-ordena. Erabilera estrategikoa* liburuan ebakitzen hasitako bideak, baita literatura egiteko orduan ere.

Bestalde, Peter Newmark traduktologoak egiten duen testu sailkapena akordura ekarteak on egin lezake, neurri handi batean, testu sail nagusi horietako bakoitzaren helburuek antolamendu aukerak baldintzatzen dituztelako. Bateko, testu «autoritatiboak» (agintedunak) dira, testuaren beraren nahiz egilearen estatusagatik zama handi halako bat edo balio berezi bat dutenak. Alegia, egilearen garrantzia gorago jartzen duen idatzia dugu, eta hartan idazlearen aukerak eta apetak (estiloa) dira nagusi, hitz ordena horren zerbitzuan dago-eta. Beste testuetan, komunikatiboe-tan, egilea baino garrantzitsuagoa da hartzailea, eta helburu lehena modurik eraginkorrenean komunikatzea; beraz, berba eraketa horren mendean izango da, eta idazle «itzultzaileak» askeago joka dezake, bera ez delako gunea, hartzailea, bestea baizik.

Pentsamendua ahozkotik idatzira «itzultzeko» lanabes baliotsuak eta tresna horien bilakaera aztertzeo oinarri sendoak eskaini dituzte zenbait lanek, besteak beste, kontsideratu beharrekoak ditugu Alzoren *Estudio sobre el euskera hablado* (1961), Euskaltzaindiaren *Ohiko euskal mintzamoldeen antologia* (1999), Gotzon Garateren *Erdarakadak* (1988), Justo M. Mokoroaren *Ortik eta emendik* (1990) eta *Websteren Ipuinak* (1993), Koldo Mitxelena-ren zuzendaritzapean abiatutako *Orotariko Euskal Hiztegi* gogoangarria ahaztu gabe.

Argiroago azaltzeko, har dezagun adibidetzat Justo Mokoroaren lanetik eskuratutako lagin bat, kontzeptu beraren inguruko esaldiek osatua (eguraldiak euri itxura izatea). Esamoldeak dira, jakina, eta esateko moldeagatik beragatik antolamenduagatik bezain interesgarri gertatzen dira. Zertan esanik ez, esamolde horiek ez dira trukagarriak eta baliokideak, bestelakorik gabe, baina bidaide egokiak izan ditzakegu komunikazioaren eta ordenaren arteko harremana sakontzeko orduan:

- (Euri-tantoak asten ditu...) «-Bai: ez dakar malezi aundirik, baña obeko degu barrena sartu».
- «Ebia egiteko antzik eztu».
- «Ebi-itxura artzen du».
- «Egualdi onek' orain-ere eresane bear du»
- «Eraso nai balio bezela dago» (Eguraldia).
- «Euria bai asi edo ez asi zegoan».
- «Euri-kara dago».
- «Ez dakit ba... euria larri-larri ez ote dagon».
- «Gaur eztago euririk egingo daben antzik».
- «Itxurak artzen dítu baiña eziñ egin du».
- «Kalea bustita dago' ta ondiño euritara, antza».
- «Negarrari eman nahi zion denborak».
- «Odeiak, legortean' keiñuka buru-gaiñean...: gaur erasoko... biar lertuko».

Beste lagin batek ere argi egingo digu, *Erdarakadak* lanetik erauzita da-goela (1988: 190), errepikatuak kenduta. Sail honetakoak, aurrekoak bezala, ez dira elkarren sinonimo semantiko garbiak, zatizkoak baino (gehienetan, bestalde, halakoxeak izaten dira benetako erabilera bizian sinonimoak):

- «an ibili gara kallerik kalle»,
- «an zebillen kuartoan jo alde bat ta jo bestea»,
- «arat ta unat»,
- «batik bertzera»,
- «harat hunat dabila sukaldean».
- «herrian an zebillen goitti ta beitti»,
- «kale asko pasau zitun»,
- «kale guztiak pasatu ditugu»,
- «kale luzeetan goiti ta beiti ibilli giñen»,
- «kale osoa goitik be(he)ra pasatu zuen»,
- «kale osoa pasatu zuten»,
- «kalean ibili zen batera bestera»,
- «kalean jo goia ta jo behea»,
- «kallean gora ta bera ibili gara»,
- «karrika lüze zonbaitetan ebili gira»,
- «karrika lüzeetan ebili gira»,

- «karrikan alde batetik bertzera ibili gara»,
- «karrikan goiti ta beiti ibili gara»,
- «karrikaz karrika aski itzuli egin zuten»,
- «karriketari gainti dabilta»,
- «karrikez karrike»,
- «koartoa batetik bertzera daile»,
- «plazan an ibilli ziran goiti ta betti!»,
- «Somera kallean ibili naz batera ta bestera».

Beste adibide argigarri bat dugu, estilistikaren eta antolamenduaren aldetik, *Bibliaren* edo *Itun Berriaren* euskarazko itzulpengintza: aski dugu garai berean euskalkiz euskalki hainbat itzultzaileen bertsioei erreparatu eta horiek alderatzea bertatik ondorioztatzeko ordenamenduan handia izan dela. Edo, bestelakorik barik, asko da *Aitagurea* otoitza harroin hartzea – hastapeneko berbak eurak nahikoa argiak dira–. Esate baterako, Leizarragak berak bi bertsio eman zituen (Bata, Biblian eta bestea, *Katexismean*). Arana Martijak (2006: 169-191) bizkaierazko bertsioekin eraturako sortari begiratzea baino ez dago arin-arinka konturatzeko itzultzaileek erabilitako aukeraren oparoaz, abiaburua oso testu finkatu eta sakratua (alegia, ukigaitz samarra) izan arren, eta hori aldaera guztiak euskalki berekoak izan arren.

Hala, euskalki beraren barruan hainbat bertsio elkarren ezberdin agertu badira, zer ez dugu esango hainbat euskalki eta garaitako bertsioak elkarren parean jarriz gero? Zenbat buru (mihi) hainbat aburu (esamolde, itzulpen, hurrenkera) esaera egia dela ezin hobeto erakusten dute:

Leizarraga (*Testamentu Berria*, 1571)

Gure Aita ceruëtan aicena,
 Sanctifica bedi hire Icena.
 Ethor bedi hire Resumá.
 Eguin bedi hire vorondatea,
 ceruän beçala lurrean-ere.
 Gure eguneco oguia
 iguc egun.
 Eta barka ietzaguc gure bekatuac,
 nola guc-ere offensatu gaituztenér

barkatzen baitrauëgu.
 Eta ezgaitzala sar eraci tentationetan,
 baina deliura gaitzac gaitzetic.
 Amen.

Leizarraga (*KatexisMEA*, 1571)

Gure Aita ceruëtan aicena
 Santifica bedi hire Icena
 EThor bedi hire Resumá.
 Eguin bedi hire vorondatea
 Ceruän beçala lurrean-ere.
 Gure eguneco oguia iguc egun.
 Eta barka ietzaguc gure bekatuac,
 nola guc-ere offensatu gaituztenér
 Barkatzen baitrauëgu
 Eta ezgaitzala sar eraci tentationetan
 baina deliura gaitzac gaitzetic.
 Ecen hirea duc resumá, puissançá eta
 Gloria secula seculacotz. Amén.

Hurrengo bertsioak, Bonaparte printzearen lanetatik jasoak dira:¹

Aezkera

Aita gurea zeruetan zaudena,
 santifika bedi zure izena.
 Etorri bedi zure erreinua.
 Ein bedi zure borondatea
 zeruan bezala lurrean ere.
 Eman dezaguzu egu gauren egunerosko ogia.
 Barka dauzkiguzu gauren zorrak,
 gala nola guk barkatzen baiteztegu gu zor gituztenei.
 Eta ezkitzazula utzi tentazioan erortzera,
 baia libra gitzazu gaitzetic.

¹ Bertsio hauek Aitor Aranak *Aitagurea* (2006) liburuan jasotako moduan doaz.

Behe-nafarrera

Gure aita zerietan zaudena,
etor bedi seinduki zure izena.
Yin bedi zure erresuma.
Egin begi zure boondatia
zerian bezala lurrian ere.
Eman ezazu egun gure eguneko ogia.
Barkha zkiautzu gure zorrak,
Guk zor gituztener barkhatzen tuun bezala.
Eta ez gitzazula utz tentamendian erortzera,
bana beira gitzazu gaitzetik.

Erronkaria

Aita gorria zeurietan zaudena,
santifikatruk izan deila zore izena.
Xin bekigu zore reinua gore gana.
Egin deila zore borontatia
kala zeurian nola lurrian.
Emon dazkiguzu egun gore eguneko ogia.
Parka dazkiguzu gore zorrak,
guk guri zor daikuguner parkatan digun bikala.
Eta ez gitzazu eitz tentazionian erortza,
baizik libra gitzazu gatxetik.

Gipuzkera

Aita guria zerubetan zaudena,
santifika dedilla zure izena.
Datorrela gugana zure erreinuba.
Egiñ dedilla zure borondatia
zeruban bezala lurrian ere.
Gaur iguzu gure eguneroko ogiya.
Barka zaizkigutzu gure zorrak
guk geren zordunai barkatzen dizkigun bezela.
Eta ez dizaguzula utzi tentaziyan erortzen,
baizik libra gitzazu gaitzetik.

Hegoaldeko goi-nafarrera

Aita gurea zeruetan zaudena,
 santifika bedi zure izena.
 Etorri bedi zure erreinua.
 Kunpli bedi zure borondatea
 zeruan bekala lurrean ere.
 Eman dezaguzu gure eguneroko ogia egun eta beti.
 Barka dazkiguzu guri geuren zorrak,
 ala nola guk barkatzen baitiogute gu zor gaituzteneri.
 Eta ez gaitzazula utzi tentazioan erortzera,
 baizik libra gaitzazu gaitzetik.

Iruñekoa (1621eko Juan Beriainen liburukoa)

Aita gurea zeruetan [zaudena],
 santifika bedi zure izen ori.
 Etorri bedi zure erreinua.
 Egin bedi zure borondatea
 zeruan bezala lurrean ere.
 Geure eguneroko ogia eman drazaguzu egun.
 Barka drazkiguzu gure zorrak,
 guk barkatzen dizkiotegun bezala gure zordunei.
 Ezkaitzazula utzi tentazioan erortera,
 [baia] libra gaitzazu gaitzetik.

Iparraldeko goi-nafarrera

Atte guria zeruetan zaudena,
 santifike bedi zure izena.
 Betor zure erreñue.
 In bedi zure borondatia
 zeruen bezala lurrian ere.
 Man zaguzu egun gure eguneroko ogie.
 Barka txaguzu geren zorrak,
 guk zor gattuztenei barkatzen ttogun bezala.
 Ta ez gatzazule utzi tentaziuen erortzera,
 bezik libre gatzazu gaitzetik.

Lapurtera

Gure Aita zeruetan zaudena,
erabil bedi zure izena.
Ethor bedi sainduki zure erresuma.
Egin bedi zure borondatea
zeruan bezala lurrian ere.
Iguzu egun gure egunekko ogia.
Barkha zagutzu gure zorrak,
guk gure ganat zordun direnei barkhatzen diotzegun bezala.
Eta ezkaitzazula utz tentamendutan erortzera,
bainan begira gaitzazu gaitzetik.

Zaraitzuera

Gure aita zeruetan zaudena,
santifikatrik izan dadiela zure nonbrea.
Xin dadiela gure gana zure reinoa.
Egin dadiela zure borondatea,
nola zeruan kala lurrian.
Eman dazaikuzu egun gure egunorozko ogia.
Parka dazaikuzu gure zorrak,
kala nola guk parkatzen baitauztegu guri zor daukuiener.
Eta ez gaitzazula utz tentazioan erotzra,
baia libra gitzazu gaitzetik.

Zuberera (Bonaparte)

Gure Aita zeliatan zirena,
erabil bedi saintüki zure izena.
Jin bekigü zure erresuma.
Egin bedi zure boronthatia
zelian bezala lürrian ere.
Igüzu egün gure egüneko ogia.
Pharka itzagurtzu gure zorrak,
guk guri zor düner pharkatzen deitzegun bezala.
Eta ezkitzazula ützentazionetan erortzera,
bena begira gitzazu gaitzetik.

Ez da burua lar nekatu behar ondorioztatzeko aukera estilistikoek (hiztegiak eta antolamenduak) ia infiniturantz jo dezaketela, nahiz eta jatorrizko testua oso finkatua eta sakratua izan, alegia idazleek eta esatariek kontu handiz erabili beharrekoa.

Hortaz, hizkuntza bizirik dagoen zerbait dela onartuz gero, etengabe «osagaiak» galtzen eta irabazten dituela ere onetsi beharrean egongo gara. Berbalduna (eta eleketarien erkidegoa) ere bizirik dago, eta etengabe galtzen ditu eta sortzen hizkuntz osagaiak. Beraz, zilegi bekigu korolario moduan aldarrikatzea hizkuntza aldakorra bada, berbak antolatzekeo moduak ere aldatuz joango direla sasoia joan sasoia etorri, eta une jakin batean arau edo beharkizun dena aukera bihur daitekeela eta, alderantziz, aukera dena arau edo beharkizun.

Beraz, euskararen sistemak berbak antolatzean ematen digun askatasun zabala ez baliatzea euskararen estandarizazioaren une honetan, ezin barkatuzko hutsa litzateke, batez ere datozen belaunaldiei begira, tresna kamuts samarra izango dutelako lanabes, altxor estilistikoa handia ere handia den arren. Azken buruan, oinarri-oinarrizko arau hautsezinak oso gutxi dira, gainera, gauza igarria da arau gutxi horiek apurtuz gero euskara ez den beste berbeta batean jardungo dugula. Bi mugakizun nagusi besterik ez dugu aurrendari: komunikagarritasuna eta sormena. Eta horien arteko orekan dautza estrategiak. Azken buruan, hiztunek garbizaleen arauak gorabehera berba egiten dute; idazleek ere arautze garbizaleak gorabehera izkiriatu egin behar lukete, hizkuntz sistemaren debeku argietatik harantzago sormena eta ulergarritasuna beste legerik ez balego bezala.

Bibliografia

ALZO, Diego J. de ., 1961, *Estudio sobre el euskera hablado*. Donostia : Argitaletxe ezezaguna.

ARANA, A., 2006, *Aitagurea*. Donostia : Hiria.

ARANA MARTIJA, J.A., 2006, «Sobre el Aita Gurea de Jerusalén», *Sancho el Sabio*, 24 (2006) 169-191.

- ETXEZARRETA, E., 2002, «Eliz testuak», *Itzulpen Antologia III*. Donostia : EIZIE.
- EUSKALTZAINDIA, 1999, *Ohiko euskal mintzamoldeen antologia*. Bilbao : Euskaltzaindia.
- GARATE, G., 1988, *Erdarakadak*. Bilbao : Gero argitaletxea.
- MOKOROA, J.M., 1990, *Ortik eta emendik*. Donostia : Etor & Labayru Ikastegia.
- NEWMARK, P., 1992, *Manual de traducción*. Madril : Cátedra.
- WEBSTER, W., 1993, *Ipuinak*. Donostia : Kriselu argitaletxea.